

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de erroribus Pelagianorum, de Gratia, de
Iustificatione & Merito, de Virtutibus Theologicis, & quatuor Cardinalibus,
ac de ineffabili mysterio Incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. II. Difficultas quoad utramque partem resolvitur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77342](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77342)

ARTICVLVS IV.

Utrum homo lapsus, vel in puris naturalibus conditus, ad diligendum Deum ut authorem naturæ, dilectione efficaci, indigeat speciali auxilio, & quali?

§. I.

Quibusdam præmissis referuntur Sententia.

189. **P**RO resolutione hujus difficultatis, ante omnia præmittenda est divini amoris partitio in naturalem & supernaturalem: cum enim Deus sit author naturæ, seu bonorum naturalis ordinis, & etiam gratiæ, seu bonorum ordinis supernaturalis, & sub utraque ratione sit bonus atque amabilis, sicut & cognoscibilis ab intellectu humano; sub utraque voluntatis humanæ affectum terminare potest. Unde sicut duplex est religio, una ordinis naturalis, cui præfulget lumen rationis, & quæ Deus colitur ut author naturæ, per actus ejusdem ordinis; altera supernaturalis, cui præfulget lumen fidei, & quæ Deus colitur ut author gratiæ, per actus fidei, spei, charitatis, & virtutum moralium infusarum: ita etiam duplex est dilectio Dei, una naturalis, & ex genere suo acquisita, quæ per lumen rationis naturalis regulatur, & ad Deum ut authorem naturæ terminatur; altera supernaturalis & per se infusa, cui præficiunt lumen fidei, & quæ Deus ut author gratiæ, & prout est objectum beatificans beatitudine supernaturali a nobis diligitur. De quo plura diximus in Tractatu de statibus naturæ humanæ.

Disp. 6. Deinde observandum est, dilectionem Dei naturalem, duplicem esse, unam imperfectam & inefficacem, quæ est simplex quadam complacentia de divina bonitate, quæ neque infert media necessaria ad placendum Deo, nec curat amovere impedimenta peccatorum: alteram perfectam & efficacem, quæ ex vi sua potens est media ad placendum Deo necessaria inducere, & omnia quæ ejus amicitia repugnant, excludere. Et hæc adhuc duplex esse potest: altera quæ parùm durat, & simplicem actum voluntatis dicit, quo homo se & omnia sua refert in Deum, cum proposito absoluto & efficaci ipsi placendi in omnibus, & nihil admittendi voluntati ejus contrarium, quod est Deum super omnia appetitivè diligere; hæcque dilectio actualis & affectiva vocatur: altera quæ diu & longo tempore durat, & quæ non dicit tantum singularem actum, sed universalem observantiam mandatorum naturalium, consistitque in executione prædicti propositi, ac propterea effectiva & habitualis appellatur. His positis:

191. Ut certa ab incertis fecernamus, tria ut certa, & ab omnibus ferè Theologis admissa, supponimus. Primum est, hominem in statu naturæ integræ potuisse, cum solo concursu generali, diligere Deum dilectione efficaci, non solum actuali & affectivâ, ac per breve tempus durante, sed etiam habituali & effectivâ, seu executivâ, ac per multum tempus permanente: quia in illo felicissimo statu ex viribus naturæ poterat velle, & operari omne bonum morale naturale, & servare omnia præcepta naturalia, ac vitare omnia peccata contra legem naturæ, ut docet S. Thomas hic art. 4. & patet ex dicendis articulo sequenti.

A Secundum est, hominem lapsum, vel in puris naturalibus conditum, posse sine speciali auxilio actum inefficacem dilectionis Dei ut authoris naturæ elicere: cum enim hic actus totius legis naturæ observantiam non importet, nec difficilis est, nec cum peccato mortali impossibilis.

Tertium est, hominem lapsum non posse sine speciali auxilio diligere Deum ut authorem naturæ, dilectione efficaci, effectivâ, & habituali, ac per multum tempus durante: nam talis dilectio totam legis naturæ observantiam importat; homo autem in statu naturæ lapsæ non potest, saltem per multum tempus, omnia præcepta naturalia servare, & omnia peccata contra legem naturæ vitare, absque auxilio gratiæ.

B Tota ergo difficultas devolvitur ad dilectionem efficacem, actuale, & affectivam, quæ simplicem actum voluntatis dicit, quo homo se & omnia sua refert in Deum, illumque super omnia appetitivè diligit. Plures enim existimant hominem lapsum, vel in puris naturalibus conditum, posse ex viribus naturæ, & sine ullo speciali auxilio, hanc dilectionem actuale & affectivam elicere: ita Scotus, Durandus, Almainus, Cajetanus, & Molina, citati à Curiele hic dubio ultimo. Alij cum Alvare lib. 5. resp. cap. 5. & 6. & Martine hic articulo 3. dubio 1. & 2. id quidem denegant homini lapsæ, sed concedunt homini puro, seu in puris naturalibus condito. Alij verò hominem in utroque statu, ad prædictum actum eliciendum, speciali Dei auxilio indigere affirmant. Hanc sententiam tenent Curriel, Zumel, Joannes à sancto Thoma, & alij ex nostris Thomistis. Licet autem in auxilio pro statu naturæ puræ requisito isti conveniant, doceantque illud esse in sua entitate naturale, etsi intra ordinem naturæ speciale sit: tamen circa auxilium homini lapsæ ad prædictum actum eliciendum necessarium, in tres dicendi modos divisi sunt: quibusdam affirmantibus illud esse entitativè supernaturale; aliis contententibus auxilium intra ordinem naturæ speciale ad prædictum actum sufficere; aliis verò asserentibus, sufficere quidem auxilium intra ordinem naturæ speciale, ut principium eliciens, sed requiri auxilium supernaturale actuale, & gratiam habituale, ut principium expediens ab impedimento peccati, & tollens aversionem à Deo ut ultimo fine.

§. II.

Difficultas quoad utramque partem resolvitur.

Dico primò: Homo in statu naturæ lapsæ non potest viribus liberi arbitrij, & cum solo concursu generali, Deum ut authorem naturæ dilectione efficaci super omnia diligere.

E Probatur primò ex D. Augustino Epistolâ 107. ad Vitalem, ubi ait: *Liberum arbitrium ad diligendum Deum, primi peccati granditate perdidimus.* Quibus verbis apertè declarat, robur naturale liberi arbitrij, quod homo in natura integra habebat, ad Deum naturaliter diligendum, per primi parentis peccatum esse deperditum; sicque, nisi per gratiam sanetur, hoc in natura lapsæ præstare non posse.

194. Probatur secundo ex S. Thoma hic art. 3. dicente: *Homo in statu naturæ integræ non indigebat dono gratiæ, superaddita naturalibus bonis, ad diligendum Deum naturaliter super omnia; licet indigeret auxilio Dei ad hoc cum morientis:*

sed in statu naturæ corruptæ indiget homo etiam ad hoc, auxilio gratiæ naturam sanantis.

Respondet Cajetanus, D. Thomam velle solum, hominem existentem in peccato non posse diligere Deum super omnia, dilectione illâ efficacissimâ, quæ omne peccatum tam veniale quam mortale excludit.

Sed contra: Eam denegat S. Doctor homini lapsio dilectionem Dei, quam concedit ipsi possibilem per gratiam sanantem: At dilectio per gratiam sanantem homini possibilis, non excludit omne peccatum tam veniale quam mortale, saltem de lege ordinaria, sed solum peccata mortalia, pro illo tempore quo elicitur: Ergo negat D. Thomas dilectionem huiusmodi esse possibilem homini lapsio.

196. Respondent alij cum Molina, D. Thomam de ea solum dilectione Dei locutum, quæ non est unus actus simplex, sed collectio adimpletionis omnium mandatorum.

Sed hæc etiam interpretatio non videtur legitima: Tum quia D. Thomas agit de dilectione hoc modo sumpta art. 4. sequenti, ubi inquit, *Virum homo sine gratiâ, per sua naturalia, legis præcepta implere possit?* Tum etiam, quia ex contextu ipso constat, S. Doctorem sumere dilectionem pro uno simplici actu, ad quem dicit referendam esse dilectionem sui, & omnium aliarum rerum. Ratio etiam quam ibidem insinuat, convincit de amore, ut est unus actus simplex: Voluntas enim hominis lapsi, & in peccato originali vel personali existentis, est veluti recurva, & ad bonum privatum & proprium, quod est finis ultimus peccatoris inclinata: Ergo nisi sanetur per gratiam, non potest sui & omnium aliorum dilectionem in Deum referre, ipsumque plus quam bonum proprium & privatum diligere, cum hoc sit supra talem inclinationem curvam & deviam.

Deinde, Dilectio Dei super omnia, perfecta, & efficax, licet sit simplex voluntatis actus, est tamen omnium præstantissimus: At licet natura infirma possit aliquod opus efficere, non tamen præstantissimam operationem, quam natura sana & integra poterat exercere: Ergo &c.

Item in efficaci dilectione Dei, conditoris naturæ, virtualiter continetur totius legis naturæ adimpletio; ut colligitur ex illo Joan. 14. *Si quis diligit me, sermonem meum servabit;* ex D. Basilio libro de instit. monach. cap. 2. dicente: *Mandatum istud (scilicet dilectionis Dei) unum quidem videtur, sed omnium mandatorum in se virtutem complectitur:* At homo lapsus, absque speciali gratiâ, totam legem naturæ adimplere non potest; alias enim natura humana nullo modo per peccatum originale fuisset vulnerata in sua integritate, sed homo lapsus naturam æquè perfectam & integram haberet circa bonum morale ordinis naturalis, ac eam habuit in iustitia originali: Ergo homo lapsus non potest, sine gratiâ, Deum ut authorem naturæ efficaci amore diligere.

197. Respondent ad hoc Adversarij: quod licet homo lapsus non possit per longum tempus totam legem naturæ adimplere, id tamen potest pro brevi aliquo tempore; quia per breve aliquod tempus fieri potest, ut nulla occurrat gravis tentatio, nec ullum præceptum difficile, unde potest actum dilectionis efficaci pro brevi tempore elicere, sine speciali gratiâ, etsi id non possit perseveranter & ad longum tempus.

A Verum hæc responsio facile potest confutari: 198.

Quamvis enim possit contingere, quod brevi tempore, quo durat dilectio Dei ut authoris naturæ, nihil occurrat faciendum, vel vitandum, ut tamen dici possit dilectio super omnia, & efficax quoad effectum, necessarium omnino est, quod virtute illius voluntas de facto adimpleret mandatum Dei, etiam difficile, si occurreret adimplendum, & tentationi quantumcumque gravi adversus observantiam illam, resisteret, si instaret; alioquin enim vel non erit dilectio super omnia, vel certe carebit efficaciâ quoad effectum: unde in actu efficaci dilectionis Dei, etiam ut pro brevi tempore elicitur, totius legis naturæ

B observantia, etiam per longum tempus, virtualiter continetur; cum talis actus, ut diximus, sit de se sufficiens ad totius legis observantiam per totam vitam imperandam, etiam in præsentia tentationum graviter urgentium. Quare licet tentationes, & impedimenta ad actum dilectionis non semper occurrant subiectivè, quando fit ille actus amoris Dei, bene tamen objectivè, quia in dilectione Dei super omnia involvuntur virtualiter omnes tentationes, & impedimenta contra quæ firmatur affectus: Ergo si homo lapsus non possit sine gratiâ omnia præcepta legis naturæ per longum tempus implere, & omnes tentationes, & impedimenta ad actum dilectionis vincere, neque poterit actum efficacem dilectionis Dei ut authoris naturæ, etiam pro brevi tempore, elicere.

Confirmatur: Licet homo in statu naturæ corruptæ possit vitare omnia venialia, pro brevi aliquo tempore, tamen impossibile est simpliciter, quod eliciat Dei dilectionem super omnia, quæ sit efficax in affectu ad excludenda omnia omnino venialia, sive talis dilectio sit diuturna, sive non; & hoc quia vitare omnia venialia collectivè, est proprium statûs beatifici: Ergo similiter, quia implere omnia mandata naturalia collectivè, & omnes superare tentationes, est proprium hominis sani, & statûs integritatis, simpliciter impossibile est quod homo lapsus & infirmus eliciat dilectionem Dei super omnia, quæ sit efficax in affectu ad implenda omnia præcepta legis naturæ, & omnes tentationes vincendas; sive talis dilectio sit diuturna, sive non, sive per longum tempus, sive uno tantum instanti duret.

Confirmatur ampliùs: De objecto moraliter impossibili, est impossibilis etiam moraliter affectus, seu propositum efficax, etsi parvo tempore durans: At in dilectione efficaci Dei conditoris naturæ, implicite clauditur efficax propositum observandi totam legem naturæ, perseveranter, & ad longum tempus, quod est moraliter impossibile viribus hominis lapsi, ut ostendimus articulo sequenti: Ergo &c. Minor est certa: nam de hac dilectione naturali, loquendum est proportionaliter, sicut de dilectione supernaturali charitatis: hæc autem implicite claudit efficax propositum observandi omnia mandata, etiam supernaturalia, pro tota vita; quia de ratione ejus est in affectu nunquam deficere ab amicitia; unde actus charitatis, vel contritionis, ad justificationem disponens, debet esse affectus, vel propositum efficax deinceps nunquam peccandi: Ergo &c. Major autem suadetur: De objecto per se impossibili est impossibile efficax propositum; unde repugnat viribus naturæ efficaci appetitus visionis beatificæ, ut in Tractatu de visione

effione beatificā ostensum fuit; item D. Thomas 1. p. quæst. 63. art. 3. probat Angelum non potuisse actū efficacī absolutō appetere æqualitatem cum Deo, quia talis æqualitas est impossibilis: Ergo pariter de objecto viribus naturæ moraliter impossibili in executione, impossibile erit moraliter eisdem viribus propositum efficacē. Præsertim cum voluntas & intentio dicatur efficacē formaliter, in quantum est illativa electionis, & sufficiens ad executionem: efficacia enim causā explicatur penes effectum quem de se potest inducere.

201. Dices: Licet sacerdos non possit consecrare hostiam, vel absolvere à peccatis, nisi virtute supernaturali, quā ut Christi instrumentum ad patrando illos effectus supernaturales elevatur; potest tamen propriis viribus intendere huiusmodi consecrationem, vel absolutionem. Item licet actualis observantia totius legis usque ad mortem, speciale quoddam auxilium exigit, quod donum perseverantiae appellatur; potest tamen homo, cum auxiliis ordinatis gratiæ, habere propositum efficacē observandi totam legem supernaturalem, usque ad mortem: Ergo ratio illa non est efficacē.

202. Sed contra: Hæc exempla non sunt ad rem, nec favent adversæ sententiæ: Non primum quidem, quia in hostiæ consecratione, & absolutione sacramentali, est aliquid naturale, scilicet verborum prolatio, quæ non superat naturæ facultatem, & ad istam terminatur propositum efficacē; est etiam aliquid supernaturale, nempe elevatio verborum ad hostiam consecrandam, & gratiam conferendam, quæ sicut excedit vim executivam naturæ, ita etiam superat vim efficaciter intentivam, & efficacī hominis propositum non subiacet. Nec favet etiam secundum: Nam licet ad actum perseverandi magnum perseverantiæ donum, à communibus auxiliis gratiæ distinctum, sit necessarium; ad posse tamen perseverare auxilia generalia ordinis gratiæ sufficiunt: intentio autem efficacē non petit vires, quibus de facto illius objectum executioni mandetur, bene tamen exposcit vires, quibus executio objecti sit possibilis.

Dico secundo: ad dilectionem efficacem Dei ut authoris naturæ, per se loquendo, & quantum est ex parte objecti, solum requiritur auxilium speciale ordinis naturalis: supposita tamen elevatione ad statum supernaturalem, ad eam requiritur non solum auxilium supernaturale, sed etiam gratia sanctificans.

203. Prima pars patet: Dilectio enim Dei, ut authoris naturæ, est actus entitativè naturalis, cum objectum naturale respiciat: Ergo per se, & ex præcisa ratione objecti, nec gratiam sanctificantem, nec auxilium supernaturale exposcit. Consequentia legitima est: Nam eo ipso quod actus per se ad sui efficientiam exigit pro principio elicente formam supernaturalem, excedit facultatem naturæ, subindeque supernaturalis est.

204. Secunda verò suadetur: Dilectio Dei naturalis opponitur aversioni à Deo ut fine naturali: Sed in hoc statu elevationis naturæ humanæ ad ordinem & statum supernaturalem, homo non potest averti à Deo ut fine naturali, nisi consequenter ab ipso ut fine supernaturali avertatur, ut communiter docent nostri Thomistæ in Tractatu de peccatis: Ergo ut homo lapsus, & in peccato mortali existens, Deum ut authorem naturæ diligere possit, indiget per accidens non solum auxilio supernaturali, sed etiam gratiā habituali, per quam auferatur peccatum, & obex aversionis à Deo ut ul-

Tom. IV.

A timo fine tam naturali quàm supernaturali removeatur. Unde D. Thomas hic art. 3. docet ad dilectionem Dei ut authoris naturæ, indigere hominem lapsum gratiā sanante: nomine autem gratiæ sanantis, gratiam habituales intelligit, ut patebit ex dicendis articulo sequenti.

205. Quæres, an homo iustus, & gratiā sanctificante præditus, auxilio supernaturali indigeat ad talem dilectionem elicendam?

B Respondeo affirmativè (quidquid in contrarium dicat Marcus à Serra hic dub. unico) nam etsi careat impedimento peccati, & aversionis à Deo ut ultimo fine, tamen supposita elevatione naturæ humanæ ad ordinem gratiæ, & cognitione Dei ut authoris supernaturalis, non potest ipsum amare ut authorem naturæ, nisi simul ipsum ut finem & authorem supernaturalem diligat: sicut supposita tali elevatione & cognitione, non potest dari aversio à Deo ut conditore naturæ, absque aversione à Deo ut authore supernaturali; neque poni odium authoris naturæ, quod non terminetur aliquo modo ad ipsum ut authorem gratiæ: Ergo cum in homine iusto dilectio Dei supernaturalis auxilium supernaturale per se exigit, dilectio naturalis eam per accidens, & concomitanter exposcit.

C Confirmatur primò, & magis illustratur hæc ratio: Ideò in hoc statu homo existens in peccato mortali, nequit diligere super omnia Deum ut authorem naturæ, dilectione efficacē, sine auxilio supernaturali, quia talis dilectio, & conversio efficacē in Deum, est opposita aversioni à Deo sine naturali, & ex consequenti aversioni à Deo ut fine supernaturali: At etiam dilectio naturalis hominis existentis in gratia, pro hoc statu, est opposita tali aversioni, & quantum est de se destructio illius, licet per accidens, de facto, & in exercitio, eam non destruat, quia subiectum, pro instanti dilectionis, non est conversum ad creaturam, & aversum à Deo: Ergo talis dilectio petit auxilium supernaturale, etiam in homine iustificato.

207. Confirmatur secundo: Eiusdem speciei est amor efficacē Dei ut authoris naturæ, in homine existente in gratia, & in homine existente in peccato: Ergo idem auxilium quoad speciem requiritur ad utrumque; unde si in homine existente in peccato requiratur auxilium supernaturale, etiam requiratur in homine existente in gratia. Utraque consequentia est legitima: Antecedens probatur. Utraque dilectio habet idem objectum, nempe Deum ut authorem naturæ super omnia dilectum; utraque insuper est conversio efficacē, & formalis accessus ad eundem terminum formalem ad quem; utraque est etiam destructiva aversionis oppositæ, quæ se tenet ex parte termini à quo, licet una de facto eam destruat, non verò alia, quia non invenit subiectum à Deo aversum, quod merè materialiter & subjectivè se habet, atque adeò extra specificationem existit: Ergo utraque dilectio est eiusdem speciei, & auxilium eiusdem ordinis exposcit.

E Confirmatur tertio: Nequit homo, etiam in gratia constitutus, sine auxilio gratiæ exequi ea quæ requiruntur ad permanendum in amore Dei, & tollere quæ impediunt amicitiam erga Deum, etiam secundum quod est author & finis naturæ: Ergo nequit homo, etiam in gratia constitutus, elicere intentionem efficacem diligendi Deum ut authorem naturæ super omnia, sine auxilio gratiæ. Consequentia patet ex dictis conclusionibus.

H

precedenti: Antecedens verò sic ostenditur. Non potest homo in hoc statu elevationis ad ordinem supernaturalem, permanere in dilectione & amicitia naturali Dei, si non observet omnia præcepta, non solum naturalia, sed etiam supernaturalia: Sed ad hoc petit supernaturalia auxilia: Ergo &c. Minor patet: Major probatur. Violatio præcepti supernaturalis est etiam contra rationem naturalem connexivè & indirectè: Ergo peccatum contra præceptum supernaturale, indirectè saltem & implicite, contrariatur amoris seu amicitiae naturali hominis ad Deum, eamque destruit. Consequentia legitima est; Amicitia enim naturalis hominis ad Deum ut authorem naturæ, ratione naturali ducitur & regulatur: Ergo si præceptum supernaturale sit indirectè & connexivè contra rationem naturalem, erit etiam indirectè contra amorem seu amicitiam naturalem hominis ad Deum. Antecedens verò suadetur: Ratio naturalis dicitur obediendum esse cuicumque superiori, legitime præcipienti, supposita cognitione mandati, & viribus sufficientibus ad illud exequendum: Ergo supposita revelatione mandati Dei legitime præcipientis, quatenus est supremus legislator supernaturalis, & suppositis viribus ad exequendum, etiam ratio naturalis dicitur, indirectè saltem & ex consequenti, esse obediendum huic superiori sic præcipienti: Ergo violatio præcepti supernaturalis est, indirectè saltem, implicite, & ex consequenti, contra illud dictamen universale naturale, dictans esse obediendum cuicumque superiori legitime præcipienti.

Dices cum aliquibus recentioribus Thomistis: In homine & Angelo beato reperitur dilectio Dei naturalis, ut docet D. Thomas primâ parte quæst. 62. articulo 7. Ergo à fortiori homo justus in statu gratiæ, eandem dilectionem habere poterit, si enim illa nihil includit repugnans statui gloriæ, nihil etiam includit quod repugnet statui gratiæ.

Respondedo concedendo totum, non enim negamus in homine justo reperiri posse dilectionem Dei naturalem, sicut in homine, & Angelo beato, sed dicimus ad illam eliciendam requiri per accidens auxilium supernaturale, ratione conjunctionis quam habet in statu elevationis, cum dilectione Dei supernaturali, & quia homo sine auxilio gratiæ nequit exequi ea quæ requiruntur ad permanendum in amore Dei, neque tollere quæ impediunt amicitiam erga Deum, etiam secundum quod est author & finis naturæ, ut antea exposuimus.

Instabis: Licet quotiescumque homo operatur ex charitate infusa, eliciat actum supernaturalem, non tamen cogitur semper operari ex illa charitate, est enim habitus quo utitur quando vult: Ergo potest ex sola inclinatione naturali, Deum ut principium & finem naturæ diligere.

Respondedo hominem quidem posse ex sola inclinatione naturali Deum ut principium & finem naturæ diligere, dilectione imperfectâ & inefficaci, quæ est simplex quædam complacentia de divina bonitate & pulchritudine, ut in creaturis & operibus Dei naturalibus relucet, quæ nec infert media necessaria ad placendum Deo, nec curat removere impedimenta peccatorum; non tamen dilectione perfectâ & efficaci, quæ ex vi sua potens est media ad placendum Deo necessaria inducere, & omnia quæ ejus

A amicitiae repugnant excludere: hanc enim dilectionem non potest homo etiam in gratia constitutus, sine auxilio supernaturali elicere, cum sine auxilio gratiæ non possit exequi ea quæ requiruntur ad permanendum in amore Dei, & tollere quæ impediunt amicitiam erga Deum, etiam secundum quod est author & finis naturæ, ut in tertia confirmatione ostensum est.

Dico tertiò: Homo in pura natura constitutus, non posset cum solo concursu generali, Deum ut naturæ authorem efficaci amore super omnia diligere, etiam pro brevissimo tempore: non indigeret tamen, ad talem amorem eliciendum, auxilio supernaturali, sed solum auxilio speciali naturalis ordinis.

B Prima pars hujus conclusionis sequitur ex principiis assertionem primâ statuta: Ibi enim in primis ostendimus, juxta D. Thomam, hominem lapsum non posse ex viribus naturæ, & cum solo concursu generali Dei, actum efficacis dilectionis Dei ut authoris naturæ, etiam pro brevissimo tempore, elicere, quia voluntas hominis lapsi est veluti incurva, & ad bonum privatum & proprium inclinata: At in statu naturæ puræ voluntas hominis eodem modo sequeretur bonum privatum: Ergo eodem modo esset impotens ad diligendum Deum ut authorem naturæ, efficaci dilectione. Major patet ex supra dictis: Minor verò suadetur. Quod homo lapsus sequatur bonum privatum, provenit ex eo quod appetitus inferior inclinatur in bonum sensibile absque fræno rationis: At in puris naturalibus homo haberet eandem inclinationem effrænam ad bonum sensibile contrarium rationi; cum in statu naturæ puræ pars inferior non esset perfectè subiecta & subordinata superiori, sed talis subordinatio & subiectio homini solum in statu integritatis conveniret: Ergo in statu naturæ puræ voluntas hominis eodem modo sequeretur bonum privatum, ac in statu corruptionis.

Deinde ibidem monstravimus, in efficaci dilectione Dei, ut authoris naturæ, etiam ut pro brevi tempore elicita, totius legis naturæ adimplerionem, etiam per longum tempus, virtualiter contineri: At homo in statu naturæ puræ non posset, cum solo concursu generali, totam legem naturæ adimplere, saltem per longum tempus, ut articulo sequenti patebit: Ergo nec efficacem dilectionem Dei ut authoris naturæ elicere, etiam pro brevissimo tempore. Addo quod talis dilectio, cum sit actus omnium perfectissimus & præstantissimus, solius naturæ integræ & robustæ videtur proprius. Denique cum non majores fuissent vires naturæ humanæ ad operandum bonum morale, in statu naturæ puræ, quam sint in statu naturæ lapsæ, ut in Tractatu de statibus naturæ humanæ ostensum est, sequitur quod si homo in statu naturæ lapsæ non potest, cum solo concursu generali, Deum ut naturæ authorem, efficaci dilectione amare, id etiam non potuisset in statu naturæ puræ.

E Secunda pars assertionis patet etiam ex supra dictis: Homo enim in statu naturæ lapsæ, ad dilectionem efficacem Dei ut authoris naturæ, per accidens indiget auxilio supernaturali, ob elevationem naturæ humanæ ad ordinem & finem supernaturalem: Ergo cum in statu naturæ puræ non esset talis elevatio, neque etiam erat ad illum actum eliciendum indigentia talis auxilij.

Disp. 4.
articulo
ultimo.

210.

211. Tertia verò sequitur ex præcedentibus: Nam homo in natura pura teneretur, & posset diligere Deum super omnia: Sed ad hoc non haberet auxilium supernaturale, neque sufficeret generalis concursus, ut jam ostendimus: Ergo requireret auxilium speciale ordinis naturæ.

Confirmatur: Observantia & executio omnium mandatorum peteret speciale auxilium in illo statu naturæ puræ: Ergo & intentio efficax illam virtualiter & continens & causans.

Confirmatur ampliùs: Actus ille efficax dilectionis Dei ut auctoris naturæ, esset perfectissimus, & summus intra ordinem naturæ: Ergo ad sui elicentiam auxilium speciale ejusdem ordinis exposceret. Consequentia illa sufficienter patent ex supra dictis.

§. III.

Præcipua objectiones solvuntur.

212. Obijcies primò contra primam conclusionem: D. Thomas 1. p. quæst. 60. art. 5. ad 5. in Angelo peccante admittit dilectionem naturalem Dei super omnia: & in 2. dist. 33. qu. 2. art. 2. ad 5. illam etiam admittit in animabus puerorum in Lybmo existentium; & tamen illi per culpam originalem à Deo, etiam ut authore naturæ, averfi sunt; sicut & Adamus peccando à Deo authore naturæ mansit averfus: Ergo efficax dilectio Dei ut auctoris naturæ, cum peccato potest componi, subindeque propriis naturæ viribus elici.

213. Respondeo duplicem dari posse amorem Dei super omnia, & utrumque esse naturalem, licet diversimodè: unum à voluntate ut natura est præcedentem, quo Deus necessariò quoad specificationem ut bonum universale totius creaturæ diligitur, quia prout sic odio haberi non potest: alterum qui est à voluntate ut potentia libera & electiva, quo Deus amore electivo & libero ut amicus & universalis legislator amatur; qui amor non ideo naturalis dicitur, quia necessarius, sed quia terminat naturalem appetitum, & quia circa objectum naturale, Deum scilicet ut conditorem naturæ, versatur. Quando ergo S. Thomas, locis citatis, in Angelo peccante, & animabus puerorum in Lybmo existentium, admittit naturalem Dei dilectionem super omnia, loquitur de prima dilectione, quam fatemur cum peccato posse componi, & solis naturæ viribus elici: non verò de secunda, de qua solum in præsentī disputamus. Addo quod hic agimus de amore benevolentiae: amor verò Dei, qui in Dæmonibus à D. Thoma ponitur, non est amor benevolentiae, sed concupiscentiae: cum enim Dæmones necessitentur ad diligendum seipsos, & nequeant proprium esse diligere, nisi diligant esse Dei, per quod proprium sustentatur & conservatur, necessitantur ad diligendum Deum amore concupiscentiae, in quantum est bonum commune totius universi, & in quantum proprium ipsorum esse ab esse Dei dependet, ut declarat S. Doctor 1. p. quæst. 63. art. 1. ad 3. his verbis: *Naturale est Angelo quod convertatur motu dilectionis in Deum, secundum quod est principium naturalis esse &c.*

214. Obijcies secundò: Homo lapsus potest solis naturæ viribus patrem, filios, amicos, & falsos deos, plusquam seipsum, atque adeò super omnia diligere; cum variis exemplis conset multos pro illis morti se objecisse, & majorem charitatem nemo habeat (ut loquitur Scriptura) quam ut animam suam ponat quis pro amicis suis: Ergo

Tom. IV.

A multò magis poterit ex solis viribus naturæ Dei, quem naturali lumine cognoscit esse magis diligendum, super omnia diligere, & pro ejus gloria velle mori, & de factò morti se tradere.

215. Respondeo primò negando Antecedens. Et ad ejus probationem dico, eos qui pro falsis diis, vel suis hæresibus, aut patria, vel filiis, aut amicis, morti sese obrulerunt, famam, aut gloriam, vel quid simile in voluntaria illa vitæ jactura quæsiisse, sicque non plus dilexisse prædicta, quam seipsos. Unde Augustinus lib. de patientia cap. 17. ait *quemque iniquorum tantò esse ad quacumque mala perferenda duriorem, quanto in eo major est cupiditas mundi. & quemque iustorum tantò esse ad quacumque mala perferenda fortiorem, quanto in eo est major charitas Dei.* Et rursus: *Quando major est in sanctis charitas Dei, tantò magis pro eo quod diligitur, omnia tolerantur; & quando major est in peccatoribus cupiditas mundi, tantò magis pro eo quod concupiscitur, omnia tolerantur: ac per hoc inde est patientia vera iustorum, unde est in eis charitas Dei, & inde est patientia falsa iniquorum, unde est in eis cupiditas mundi.*

Respondeo secundò, dato Antecedente, negando Consequentiam: quamvis enim homo posset diligere plusquam se aliquod bonum creatum, non sequitur quod etiam posset diligere Deum: non solum quia Deus est magis separatus à bonis sensibilibus, quæ efficacius nos movent, sed etiam quoniam dilectio boni creati non postulat quod relinquatur omnia peccata mortalia, quæ etiam connumerantur inter bona quæ pertinent ad ipsum hominem; quia motivum propter quod committuntur, est aliquod bonum appetitum; dilectio verò Dei super omnia, & efficax, nullum peccatum mortale, sive actuale, sive habituale, sive originale compatitur.

216. Ad illud quod additur, nimirum intellectum posse naturaliter cognoscere Deum esse super omnia diligendum, subindeque voluntatem, quæ est appetitus rationalis, ductum seu dictamen rationis sequens, posse solis naturæ viribus ipsum supra quodlibet aliud diligere, dicendum est, quod licet intellectus possit speculando ad talem notitiam devenire ex principiis naturalibus, non potest tamen habere judicium practicum & prudentiale, in statu corruptionis, quo judicet Deum esse hic & nunc super omnia diligendum, nisi specialia auxilia Dei adjuvetur: quia, ut art. 1. ostendimus, homo per peccatum originale magis est vulneratus in intellectu practico, quam in speculativo, & magis impotens ad prosecutionem boni, quam ad cognitionem veri, juxta illud Poëtæ: *Video meliora, proboque, deteriora sequor.*

217. Ad aliud quod subditur, negandum est posse aliquem, in peccato mortali remanentem, velle in re ipsa mori pro Deo, quia implicat quod aliquis maneat in peccato, & tamen præferat Deum omnibus aliis rebus; quod tamen facit qui verè vult pro ipso mori, cum vita sit omnium bonorum corporalium maximum. Unde licet ille verbo tenens diceret se velle mori pro Deo, in rei tamen veritate tolerantiam mortis ad seipsum, vel ad bonum proprium ordinaret, incipiendo illud specialiter querere vel in gloria & commendatione apud homines, vel in evitacione miserationum hujus vel alterius vitæ. Nec obstat quòd D. Thomas quodl. 4. quæst. 10. art. 1. doceat, etiam illum qui caret charitate posse pati martyrium; loquitur enim de martyrio improprie & materialiter sumpto, prout dicit solam tolerantiam mortis,

H ij